

Kovács Zsuzsa Gyöngyvér¹: Ismertető az Évtizedek a kriminológiában – Szabó Dénes 80 éves című kötetről

Debreceni Jogi Műhely, 2010. évi (VII. évfolyam) 2. szám (2010. április) 20-22.

A könyv aktualitása

A tanulmánykötet megjelenésének apropóját Szabó Dénes, a világhírű kriminológus 80. születésnapja adta. Kutatótársak és tanítványok tisztelgése ez a nagy pályatárs és csodált tanár előtt. A könyv különlegességét az adja, hogy nemcsak kriminológiai tanulmányokat olvashat az érdeklődő, hanem megismerheti Szabó Dénes rendkívüli pályáját is, hiszen a kötet egy hosszabb interjút is tartalmaz a professzorral.

Szabó Dénesről röviden

Szabó Dénes 1929-ben született Budapesten. 1947-től a jogi kar hallgatója lett, ám érdeklődése hamarosan a szociológia felé fordult. 1949-ben Belgiumban telepedett le, ahol diplomája megszerzését követően kriminálszociológiával, elsősorban a városi bűnözéssel foglalkozott. 1958-tól a kanadai Montrealban folytatta a kutatásait. 1969-ben itt alapította meg az Összehasonlító Kriminológia Nemzetközi Központját. A Nemzetközi Kriminológiai Társaság elnökeként Kelet- Európára irányította figyelmét, így a szocialista blokk országainak fiatal kutatói kanadai ösztöndíjaik révén megismerhették a nyugati kriminológiát. A Magyar Tudományos Akadémia tagja, emellett a Kanadai Királyi Akadémia tagja, az ENSZ és az UNESCO tanácsadója,² valamint számos kitüntetés birtokosa, több mint száz publikáció szerzője.

Szabó Dénes egyik fő feladatának a kriminológia fogalmának meghatározását tekinti, de évtizedekig egyedülálló kutatásában a városi bűnözésről tett megállapításait foglalta össze, emellett szívügye a rendészet és a rendőrtisztképzés fejlesztése is.

Tartami értékelés

A tanítvány és pályatárs, Szabó András baráti hangvételű köszöntője után két interjú olvasható Szabó Dénes professzorral; az egyikben életútjáról, a másikban tudományos munkásságáról beszél.

A kötet tartalmazza Szabó Dénes Az antropológiától az összehasonlító kriminológiáig c. tanulmányát. A széles perspektívát tartalmazó tanulmányban keresi a választ arra a kérdésre, hogy mi a bűncselekmény, illetve a bűnöző magatartás, amely multidiszciplináris megközelítést követel. A szerző a kísérleti pszichológia és a társadalmi ellenőrzés értékelésén túl bemutatja a tradíció szerepét is. Ezután tér rá az állam és a jog viszonyának, valamint a jogrendszer szociológiájának kérdésére.

A kötet harmadik szerkezeti egységét a pályatársak tanulmányai alkotják. Míg az első tanulmányok a kriminológia örök kérdéseivel, vagy egyes részterületekkel foglalkoznak, az utolsó írások már a jövőre irányítják az olvasó figyelmét: milyen feladatai lesznek az elkövetkezendő évtizedekben a kriminológiának, és hogyan épül fel a kriminológus mesterképzés Magyarországon?

Finszter Géza: Elméleti alapok a rendőrség modernizálásához c. tanulmánya betekintést nyújt a rendszerváltás utáni jogalkotás egyik legfontosabb problémájának megoldásába, a

jogállami rendőrség megteremtésébe. A szerző két fő sajátosságot emelt ki. A rendőrségnek a közigazgatástól való éles elkülönülését, valamint a túl széttagolt irányítási rendszert. Ezt követően az európai országok alkotmányainak rendészetről szóló passzusait faggatja, ami alapján igen hasznos következtetéseket von le. Részletesen bemutatja a magyar rendőrség átalakításának programját, és a kormányzati eredményekről is szól, egészen a 2004-ben kidolgozott A biztonságos Magyarország 2020 nevű programig. A főbb kormányzati stratégiák elemzése után következik a tanulmány egyik legfontosabb része, ahol a rendészeti igazgatás természetét értékeli a szerző. Számomra a legfigyelemreméltóbb mégis a rendészet és a magánbiztonság kapcsolatáról szóló rész volt. Szükségszerű vajon a biztonsági ipar megjelenése? És ha igen, helyes-e egy hivatal üzemkénti felfogása, Hogyan határolható el a vállalkozás által végzett vagyónvédelmi tevékenység a rendészeti hatósági tevékenységtől? Ezekre a kérdésekre keresi a választ az utolsó fejezet.

Egészen eltérő kérdéseket boncolgat **Gönczöl Katalin: A kriminológia viszonya a hatalomhoz** c. írása, amely voltaképp Szabó professzor úttörő felfogását mutatja be. A szerző kiindulásképpen megállapítja, hogy – mivel a büntetendő cselekmények, a szankciók körét a büntetőpolitika határozza meg- a kriminológia és a hatalom kapcsolata egyértelmű. Szabó Dénes nagyságát mutatja, hogy elismerte, sőt, természetesnek vette ezt a kapcsolatot, ellentétben elődeivel, annyira, hogy a bűnözés állami kontrollálhatóságát egészen 1789-ig vezetve vissza.

Kerezsi Klára A büntető igazságszolgáltatás és a kriminológia kapcsolata: „költészet” vagy „technika”? c. tanulmányában a tudomány és az igazságszolgáltatás viszonyát vizsgálja. Először beszámol egy viszonylag új intézményről az Eurobarometerről, melynek segítségével könnyen kideríthető, mennyire bíznak az emberek államuk jogrendszerében.

A szerző figyelemre méltó módon egészen a kriminológia hajnaláig, a XVIII. századig vezet vissza vizsgálódásait, de részletesen ír a kriminológia átértékelődésének folyamatáról is.

Ebben a tanulmányban is az utolsó fejezet elemzi az olvasót talán leginkább foglalkoztató kérdést, az igazságszolgáltatás és a biztonságsszolgáltatás kapcsolatáról, amely már a századforduló problémája.

A kötet soron következő munkája **Korinek László: A kriminológia jövője** c. írása. A tanulmány elején a szerző e tudományág létjogosultságával és határaival foglalkozik, ahol figyelmet fordít a legújabb fejleményekre, a biztonsági magánvállalkozásokra, a terrorizmusra, ezzel összefüggésben az ezredforduló egyik legfontosabb kérdésére, a törvényesség relativizálódására. Ennek során ismerteti a legismertebb kriminológusok véleményét. A szerző ezután a fejlődés várható irányjaival kapcsolatban fejt ki nézeteit. A globalizáció miatt természetes, hogy az összehasonlító kriminológia szerepe növekedni fog, de valószínűleg erősödik majd a történeti kutatás szerepe is. Szokatlan, de üde színfoltja a tanulmánynak az eugenetika veszélyeiről szóló rész. A tanulmány a kriminológia új kihívásaival zárul, amelyek közül a szerző a globalizációt és a területi bűnözés vizsgálatát emeli ki.

A kötet utolsó tanulmánya **Lévay Miklós: Kriminológus-mesterképzés Magyarországon** c. írása. A képzés valószínűleg a 2011/2012-es tanévben indul meg az Eötvös Loránd Tudományegyetemen.³ Bizonyára az olvasóban felmerül a kérdés, van-e szükség kriminológus mesterképzésre, amikor a jogász- és rendőrtisztképzés keretei között jelenleg is folyik e tárgy oktatása, így a kriminológus munkaköreit ők is betölthetik. A kriminológusképzésre a szerző szerint azért van szükség, mert célja eltér a jogászképzéstől. Hiszen itt lehetőség nyílik társadalomtudományi kutatási módszerek elsajátítására, amelyre a

jogászképzés nem fordít figyelmet. Teljes mértékben egyetérték a szerzővel abban, hogy az egyik legnehezebb feladat a kriminológus foglalkozás elismertetése lesz, hiszen ez a szakma jelenleg nem létezik. Biztatást nyújthat azonban az a tény, hogy a kriminológia az európai felsőoktatási térség egyik egyre nagyobb népszerűségnek örvendő mesterképzési szakja és PhD- programja.

Zárszó

A könyv olvasói nemcsak Szabó Dénes munkásságát ismerhették meg, hanem a kriminológia egyes részterületeivel kapcsolatban is új ismeretekkel gazdagodhattak.

A szerzők méltó módon tisztelgetek tanáruk és mesterük előtt. Szabó professzor rendkívüli egyénisége és életműve nem kizárólag az interjúkból ismerhető meg, hanem a pályatársak tanulmányaiból is, hiszen a hazai kriminológia kutatás megteremtésében felbecsülhetetlen segítséget nyújtott.

¹ Ph.D hallgató, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

² www.niif.hu (letöltés időpontja: 2009. 09. 02)

³ A képzés főbb ismeretkörei: a) társadalomtudományi elméletek a bűnözésről, b) a bűnözésen kívüli társadalmi devianciák, c) a bűnözés megismerési módszerei, d) jogi ismeretek, e) bűnmegelőzési ismeretek, f) gyakorlati ismeretek a helyreállító igazságszolgáltatással és a pártfogó felügyelettel kapcsolatban.